

Profesor Stanisław Jaskólski

Hieronim Sieński
Biblioteka Główna AGH

Kierownik w latach 1947–1949

fot. arch. BG AGH

Profesor Stanisław Jaskólski

Urodził się 28 września 1896 roku we Lwowie w rodzinie inteligenckiej. W latach 1903–1907 uczęszczał do szkoły ludowej przy Seminarium Nauczycielskim w Tarnowie, następnie w latach 1907–1914 do gimnazjum klasycznego w Tarnowie, gdzie zaliczył VII klasę. Nadobowiązkowo pobierał naukę gry na fortepianie. W związku z wybuchem I wojny światowej, wraz z rodzicami wyjechał do Wiednia. Tam też kontynuował naukę w prywatnym gimnazjum i 6 lipca 1915 roku uzyskał maturę. W tym samym roku przyjechał do Krakowa i rozpoczął studia na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego, które ukończył w 1919 roku, specjalizując się w naukach o Ziemi. W tym samym roku, pod kierunkiem

profesora Zygmunta Rozena, rozpoczął pracę młodszego asystenta w Katedrze Mineralogii i Petrografii Akademii Górniczej. W 1921 roku przeszedł do organizowanej w AG przez prof. Karola Bohdanowicza Katedry Geologii Stosowanej gdzie został zatrudniony na stanowisku starszego asystenta, wykładał również geologię stosowaną. W 1924 roku na Wydziale Filozoficznym UJ na podstawie pracy „O amfibolitach tatrzańskich i ich pochodzeniu”, przygotowanej pod kierunkiem profesorów Stefana Kreutza, Władysława Szajnochy i Jana Nowaka, uzyskał doktorat. W 1929 roku na podstawie rozprawy „Złoża oolitowych ród żelaznych obszaru częstochowskiego” uzyskał habilitację i został docentem geologii stosowanej. Wówczas też zwrócił na Niego uwagę prof. Roman Kozłowski, który właśnie wrócił z Boliwii skąd przywiózł liczne próbki materiałów ze złóż polimetalicznych, zapraszając do współpracy w badaniach odnośnie złóż: Oruro, Potosi i Chocaya. W 1935 roku Jaskólski odbył specjalizacyjną podróż naukową do Paryża, Akwizgranu, Freiburga i Berlina, gdzie zetknął się z wybitnymi profesorami: Alfredem Lacroix, Jeanem Orcelem, Hansem Schneiderhöhnem i Paulem Ramdohrem. W pracowni tego ostatniego badał meteoryt łowicki, przedstawiając jak na ówczesne czasy, pionierskie wnioski. W 1936 roku uzyskał tytuł

profesora AG, stając się prawą ręką prof. Karola Bohdanowicza. Od 1925 roku prowadził wykłady i ćwiczenia zlecone z mineralogii skałotwórczej i petrografii na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu Poznańskiego.

Wybuch II wojny światowej rozpoczął serię dramatycznych wydarzeń i przeżyć. Najpierw peregrynacje z rodziną wokół Krakowa, następnie aresztowanie 6 listopada 1939 roku podczas akcji „Sonderaktion Krakau”, po czym został wywieziony do obozu koncentracyjnego Sachsenhausen. Z obozu został zwolniony 8 lutego 1940 roku. Po powrocie do Krakowa podjął pracę w Państwowej Szkole Technicznej Górniczo-Hutniczo-Mierniczej. Brat też udział w tajnym nauczaniu.

Po zakończeniu wojny powrócił do pracy w AG, początkowo jako kierownik Katedry Geologii Stosowanej. W 1948 roku uzyskał tytuł profesora nadzwyczajnego. W tym okresie swoje zainteresowania naukowe skierował ku surowcom występującym na ziemiach odzyskanych Dolnego Śląska, prowadząc badania rud, parytów oraz uranu. W latach 1951–1952 był prodziekanem Wydziału Geologiczno-Poszukiwawczego. W 1953 roku został kierownikiem jedynej w Polsce Katedry Złóż Rudy i Zakładu Petrografii Rud, specjalizując się w badaniach mikroskopowych rud nieprzezroczystych w świetle odbitym. W 1964 roku otrzymał tytuł profesora. W 1966 roku przeszedł na emeryturę. Jednakże zmiana ta nie zburzyła jego działalności naukowo-dydaktycznej i aż do 1978 roku prowadził wykłady i ćwiczenia zlecone. W 1967 roku wypromował dalszych dziewięciu magistrów inżynierów, zwiększając liczbę swoich wychowanków do 168. Do ostatnich chwil życia chętnie współpracował z młodzieżą w ramach seminarium dyplomowego, nie mówiąc o uczniach, z którymi podejmował codzienne dyskusje.

Przez ponad 60 lat pracy naukowo-badawczej profesor podejmował różnorodne problemy i dlatego jego dorobek życia jest niezmiernie wielostronny.

Najbardziej znaczący to naukowo-badawczy, organizatorski i dydaktyczny. W nauce zawsze liczą się takie pojęcia związane z profesorem

jak: amfibolit tatrzański, piaskowiec borysławski, częstochowskie rudy żelaza, złoża rud polimetalicznych Boliwii, rudy cynku i uranu Dolnego Śląska, kruszce śląsko-krakowskie (Jordanit), piryty świętokrzyskie i obszaru Wieściszowic oraz ewenement – meteoryt łowicki. O wszystkich badaniach profesora trzeba powiedzieć, że cechuje je dokładność, rzetelność i przejrzystość, a w opisie nadzwyczajna plastyczność. Tak obrazowo pisać o materii nieożywionej może tylko wszechstronnie wykształcony humanista.

Profesor Jaskólski – racjonalista – jednoczył się z Materią, uznając jej sublimat – Ducha. Wypracował sobie filozofię życia, która określała jego osobowość jako indywidualność nieprzeciętną.

Działalność organizacyjną w akademii, czy na wydziale traktował profesor bez entuzjazmu, jednakże przy organizowaniu katedry wykazał sporą dozę talentu, starając się dobrać ludzi, zaplanować i rozdysponować pracę, po czym ją korygował. Robił to z rzadko spotykaną delikatnością i taktem, nigdy nachalnie, zawsze przyjacielsko. Dyskutując, wskazywał na luki w dowodach. W trosce o styl znamienne było jego powiedzenie „pisz pan słowami Tacyta”, co miało znaczyć, aby pisać krótko i jasno, i dalej „nie używaj pan słów obcojęzycznych, gdy można je zastąpić rodzymi”. Takie wyrazy jak: propagacja, prospekcja, sparyt, trend, czy sedimentacja, nie były przez niego akceptowane. Profesor Stanisław Jaskólski dokonał w początkach swojej działalności na uczelni wielkiej pracy organizatorskiej przez skatalogowanie eksponatów zebranych przez profesora Karola Bohdanowicza na złożach z całego świata. Jest to kilka tysięcy okazów opisanych i ujętych w ewidencję. Zbiór ten służy dydaktyce do dzisiaj, niestety stale się wykruszając. Kolejny rodzaj jego działalności to wysoce chlubne nauczanie młodzieży, zarówno młodych adeptów geologii złożowej, jak i przez dokształcanie specjalne kadry naukowo-badawczej. Jego wykłady, tak te słuchane, jak i te spisane w skryptach są niezastąpione. Słuchać wykładu było prawdziwą biesiadą duchową, a czytać jego opisy – tak jakby oglądać z bliska obiekty dalekie. Profesor potrafił jak mało kto przedstawić tematy nader plastycznie, wiarygodnie, realnie, chyba dzięki dygresjom, tak bardzo jemu osobliwym. Każdy wykład był nacechowany akcentem filozoficzno-humanistycznym, a przez to – bardzo obrazowy i żywy. Opisując, na przykład dolomit zwięzły nie omieszkął dodać, że jest dzwoniąco-zdrowy, wskazując na efekt akustyczny przy określeniu cechy wynikającej ze struktury i tekstury, albo – obserwując

Załącznikowa strona KRD (Nr rej. 48-179)

ANKIETA PERSONALNA

(Przed wypełnieniem należy ankietę uważnie przeczytać następującymi odpowiedziami wyczerpująco i czytelnie na wszystkie pytania)

K. Jaskólski; Rudol

1 Dane ogólne:

a) nazwisko i imię a) *Jaskólski Stanisław*
imię ojca *Jożef.*

b) nazwisko panieńskie b) *—*
(dla mężatek)

c) w przypadku zmiany, c) *—*
poprzednie nazwisko
rodowe

2 Data i miejsce urodzenia *28 września 1896 r. Żwirów.*

3 Narodowość *polaka* **4 Obywatelstwo** *polskie* **5 Pochodzenie społeczne** *Inteligencji pracującej* **6 Przynależność klasowa**

7 Stan cywilny *żonaty* **8 Stan rodzinny** *żona Jadwiga i córka Barbora*

9 Wykształcenie: (podać dokładnie który zakład naukowy ukończył)

a) ogólne a) *Doktor filozofii Uniwersytet Jagielloński w Krakowie*

b) specjalne b) *habilitacyjny w Krakowie Główny Instytut Geologiczny*

c) polityczne c) *—*

10 Stopień naukowy *Doktor filozofii, docent geologii Żwirów.*

11 Zawód:

geolog. wyczołowy *geolog. specjalność wyczołowa* *profesor Wydziału Geologii Uniwersytetu Jagiellońskiego* *profesor zwir. reed.*

12 Znajomość języków obcych:

francuski, angielski - czyta po rusyjsku *niemiecki*

albo *birgle w mowie i piśmie*

13 Służba wojskowa:

a) stosunek do powołania do służby wojskowej (przedpoborowy – poborowy – szeregowiec, podoficer, oficer rezerwy – objęty ewidencją oficerską – pomocnicza służba wojskowa kobiet) – nie podlega powołaniu do służby wojskowej

b) stopień wojskowy i Nr specjalności wojskowej

c) przynależność ewidencyjna do WKR

a) nieobjęty 4 pułk artyl. polowej 1 w. 1921.

b) lat 62; do zwolnienia nie został powołany. P. K. W. Kraków - Młodszy - 1921 roku. Wzrost 170 cm. Waga 60 kg. Ciężar ciała 180 kg. Ciężar ciała 180 kg. Ciężar ciała 180 kg.

c) wst. unia. 1936, wst. polowa 1939, wst. 2021

14 Czy był w oddziałach partyzanckich lub czy służył w oddziałach wojskowych zagranicą (kiedy i gdzie)

15 Posiadane odznaczenia (jakie i kiedy nadane):

Medal 10-letni Polski Rewolucyj. *Medal*

16 Stan majątkowy (nieruchomości, urządzenia handlowe i przemysłowe):

— *—*

17 Czy w obecnej chwili zajmują się rodzice:

jożef - lekarz - nie żyje *nie żyje*

ojciec *matka*

18 Czy był karany sądownie – lub ktoś z członków rodziny

nie

CWD - 06-1 - ZAM. 101/P WSK - 101 - 101001 - Pismo, 5 x 11, 10 x 11, 11 x 11

fot. Archiwum AGH

niektóry zmieniony materiał powiadał, że wykazuje on objawy senilne (personifikacja przyrody nieożywionej). Z tego względu z jego skryptów można się było nauczyć przedmiotu geologii złóż kruszczowych łatwiej, niż z jakiegokolwiek innego podręcznika. Stale przerabiał i unowocześniał swoje skrypty. Nauka o złożach kruszców, w jego wydaniu, to kwintesencja wiedzy przyrodniczej na użytek praktyczny, w myśl dewizy staszycowskiej o użytkowości nauki. Profesor, z wykształcenia mineralog i petrograf, czuł się geologiem, nie tylko dlatego, że wyszedł z Katedry Geologii Stosowanej Karola Bohdanowicza, ale z wewnętrznych przekonań. Powiadał, że w badaniach trzeba podejmować to co jest istotne, nie przywiązywać wagi do rodzynek, szeroko widzieć problemy, że kąt osi optycznej łatwiej zmierzyć niż opisać złożo. Profesor wyznawał zasadę ciągłego wdrażania w życie wyników badań naukowych poprzez żywe kontakty i współpracę z przemysłem.

Ankieta personalna profesora Stanisława Jaskólskiego

Legitymacja kolejowa profesora Stanisława Jaskólskiego

Był autorem kilkudziesięciu publikacji oraz promotorem 12 prac doktorskich. Zachęcał swych uczniów do wykonywania prac habilitacyjnych, służąc radą naukową i recenzując dysertacje. W dyskusjach naukowych umiał być w pełni obiektywny, szanował odmienne poglądy swego dyskutanta, jeśli tylko ten ostatni potrafił je dostatecznie uzasadnić. Na zakończenie trzeba zaprezentować mało znany epizod w jego karierze zawodowej. Tym epizodem był związek z Biblioteką Główną AGH. W latach 1947-1954 był przewodniczącym Senackiej Komisji Bibliotecznej AGH, a w latach 1947-1949 pełnił funkcję kierownika BG AGH.

Był to niezwykle trudny czas dla biblioteki, gdyż brakowało dosłownie wszystkiego. Za jego kadencji, w roku akademickim 1948/1949, w bibliotece pracowało 6 osób. Niezwykle pomocne dla działalności biblioteki i jej ważnej, organizacyjnej roli w uczelni było pismo rektora Walerego Goetla z 15 listopada 1947 roku, skierowane do prof. W. Łoskiewicza – kierownika Zakładu Metalografii Wydziału Hutniczego i byłego dyrektora BG – w którym napisał: „Większość zakładów Akademii Górniczej odczuwa katastrofalny brak literatury naukowej (książek

i czasopism naukowych) za okres od 1939 roku począwszy. Dotychczas tylko nielicznym Zakładom udało się zdobyć niektóre nowsze podręczniki czy pisma i nadzieja na szybkie uzupełnienie braków jest niezbyt duża. W tych warunkach jest rzeczą konieczną ze względu na dobro ogólne Akademii Górniczej ułatwić Zakładom wzajemną pomoc. Pierwszym krokiem do tego jest zestawienie przez Bibliotekę Główną Akademii Górniczej nabytków książek i pism naukowych będących w posiadaniu wszystkich Zakładów Akademii. Celem umożliwienia wykonania tej pracy należy przesłać w ciągu listopada bieżącego roku inwentarze książek do Biblioteki Głównej Akademii. W Bibliotece Głównej zostanie na podstawie inwentarzy sporządzona kartoteka nowych książek i pism posiadanych przez poszczególne Zakłady, dostępna dla wszystkich zainteresowanych. A w ten sposób będzie możliwy przegląd najnowszej literatury naukowej posiadanej przez Akademię, co umożliwi z jednej strony pełniejsze wykorzystanie już posiadanej literatury, a z drugiej strony ekonomiczny i bardziej celowy zakup nowych książek i pism”. Zapowiedziane wówczas powstanie centralnego katalogu nabytków bibliotek wydziałowych zostało wkrótce zrealizowane i jest kontynuowane do dzisiaj. W związku z coraz większą profesjonalizacją pracowników bibliotek, wzrostem znaczenia informacji naukowej, był to ostatni kierownik BG niejako z zewnątrz, nie przechodzący po kolei szczebli kariery bibliotekarskiej. Trzeba też zaznaczyć, że to, iż na czele BG „stał” profesor podnosiło znaczenie naszej jednostki, jej rangę i uwagę władz. Nadszedł czas na kierowników i dyrektorów śledzących nowe trendy w bibliotekarstwie, czytających literaturę fachową, na co na pewno nie miał czasu ani ochoty profesor zajęty swoją pracą naukową czy dydaktyczną.

Profesor czynnie uczestniczył w działalności licznych organizacji naukowych, między innymi: Polskiego Towarzystwa Geologicznego i organizacji kombatanckiej Związków Bojowników o Wolność i Demokrację. W uznaniu zasług i dokonań uhonorowany został między innymi: Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Medalem za Długoletnią Służbę, Medalem Zwycięstwa i Wolności, Medalem 10-lecia Polski Ludowej, Medalem 30-lecia Polski Ludowej, Złotą Odznaką za Pracę Społeczną dla Miasta Krakowa, Złotą Odznaką za Zasługi dla Ziemi Krakowskiej. Profesor Stanisław Jaskólski zmarł 4 sierpnia 1981 roku w Krakowie, pochowany został na cmentarzu Rakowickim. We wspomnieniach o nim można przeczytać, że „Profesor Jaskólski pozostanie na zawsze jako człowiek skromny, wielki przyjaciel młodzieży, znakomity doradca adeptów geologii złożowej, pogodny, dobry człowiek”.

Źródła do biogramu:

- Banaś M., Mochnacki K., Śliwiński S.: Stanisław Jaskólski i jego dzieło (1896–1981). Rocznik Polskiego Towarzystwa Geologicznego 1983, nr 1-4, s. 3-13, [foto]
- Dudziak-Kowalska M., Janczak B., Krawczyk J.: *Nie tylko bibliotekarze... : pracownicy bibliotek Akademii Górniczo-Hutniczej w stuleciu Uczelni*. Kraków 2019, s. 13-32, 66, [foto]
- Krawczyk J., Janczak B., Dudziak-Kowalska M.: *Bibliotekarze w dziewięćdziesięcioleciu Akademii Górniczo-Hutniczej*. Kraków 2009, s. 46, [53], [foto]
- *Non omnis moriar... : groby profesorów AGH Cmentarz Rakowicki*. Z. 2020. Oprac. H. Sieński. Kraków 2020, s. 43-44, [foto]
- Śliwiński S.: Wspomnienie o profesorze Stanisławie Jaskólskim. Przegląd Geologiczny 1982, nr 1, s. 48, [foto]
- Śliwiński S.: Wspomnienie o nauczycielu prof. Stanisławie Jaskólskim. Rudy i Metale Nieżelazne 1981, nr 12, s. 678-679, [foto]
- *Wielka Księga 85-lecia Akademii Górniczo-Hutniczej*. [Oprac.] zespół aut. K. Pikoń (red. naczelny), A. Sokołowska (dyrektor projektu), K. Pikoń. Gliwice 2004, s. 130, [foto]
- Wydział Geologii, Geofizyki i Ochrony Środowiska 1946–2016. Red. M. Manecki, E. Hycnar. Kraków 2016, s. 17, 209-210, [foto]
- Wyrok na Uniwersytecie Jagiellońskim 6 listopada 1939. Pod red. L. Hajdukiewicz. Kraków 1989, s. 285-286, [foto]